

מסורת הש"ס

(א) ויבמות ל' (ש"נ, צ) (ב) לקמן לו. מכות י': כוטה ה'. וזכוס קו. מנחות (ו'): אט: עירובין יז. ע"ז חא. א) [שבת קנז. עירובין יז: ב"ק עד: סנהדרין פי: מכות יג.]: (ד) מכות יג. (ה) [ג"ה ז: וש"נ, ו] רש"י להשמתן דלית ליה טעמא דנפשיה דתנא, (ו) [מכות יג.], (ח) [הכז, רש"ל, ט] ו]נע' תוספות חולין מג. ד"ה והא, (י) וקצן, ע"כ",

תורה אור השלם

1. או נפש אִשְׁרֵי תנוע בְּכָל דְּבָר שְׂמָא או בְּגִבְלַת דְּהָא שְׂמָאָה או בְּגִבְלַת בְּרוּקְהָא שְׂמָאָה או בְּגִבְלַת שְׂרָץ שְׂמָא וְנֶעְלַם מִפְּנֵי וְהָא שְׂמָא וְאִשְׁשׁ: או כי יגע בְּטָמְאָת אֲדָרָם לְכָל שְׂמָמָא אִשְׁרֵי שְׂמָא בְּה וְנֶעְלַם מִפְּנֵי וְהָא דָּרַע וְאִשְׁשׁ:

^יקרא ה, ב, ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לאו הכי וכו' דלר"ע (אט) חייב כהנלס קדש ומקדש: תלמי' ויז"כ ס"א אינו חייב אלא בהעלם טומאות קדש ומקדש: (ב) תוס' ד"ה חלל וכו' דהוי התמלא ודלוי ומתני' דפי"ג איירי בהתראת ספק ולעולם תריחוי סבירא לכו וכו' שאין זו מעשה וי"ל שפ"ל:

מוסף רש"י

אינו חייב אלא אחת. דאין שבושה חלה על שבושה (לקמן כא. כז.) דכיון דנשבע שבושה ראשונה, הוה לה שבושה שניה לקיים את המזוה, ומתן במתמינתו לפטור (לקמן כא.). זו היא שבושת ביטוי. דקאמר קהל לגמל בשפתיים להרע או להטיב וגו' וזו היא שבושת ביטוי שמוציא בשפתיו שלא יוכל אותו ככה, חלל לא גזיל מידו לחכירה, חלל שבושת העדות ושבועת הפקדון מינה על הדיון כשנשאר אשם (מורה ב.). לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. לאזהרת דבר שחייבין עליו מיתת ב"ד (מכות יג.) שלא יעשה קן שמתחייב עליו מיתת ב"ד (שורבין יז: ב"ק עד.). אין לוקין עליו. כשהתרו בו מלקות בלא מיתה, לפי שלא ניתן לאו לאזהרת עונש מלקות כפאר לחוין, שהרי הוצרך להזהירו שאם לא קן לא היה יכול לחייבו מיתה (מכות יג.). דמיתת ב"ד הוא עונש על לאו (ברם עד.) אפילו לא התרו בו למיתה והתרו בו למלקות, דהשתא לא מיקטיל, אפילו הכי לא לקי, דלאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות (שורבין שם ובש"י סנהדרין יט.). רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי. הוא אמרי' למתני' ונסיב מילתיה חדא כחד תנא וחדא כחד תנא (ריה ט) מתני' רבי סתמה לפי דעמו ונסיב מילתיה כי הוי מרי תנאי, כחדא כחד שרלא דכריי על אז כוז סמל וז כוז (חולין טד.).

שבועות שתיים פרק ראשון

אינו חייב אלא אחס. דמאחר שנשבע עליו שבועה ראשונה נאסרת עליו וכי הדר אישתבע ה"ל נשבע לקיים את המזוה ותנן לקמן (דף סו.) נשבע לקיים את המזוה ולא קיים פטור משבועת קריבן: זו היא. להבא דלקי עלה דהויא לה לאו שיש בו מעשה אבל אוכל ולא אכל לא לקי: **אלא מעיקרא סבר לה כו'.**

הלכך רבי יוחנן ס"ל כסתמא בתרא דהדר ביה רבי מקמייתא: **ומשנה לא זוה ממקומה.** ומשנה ראשונה אע"פ שחזר בו מקמייתמה מאחר שפשטה ברוב ההלמידים לא היה יכולת בדורות שאחר רבי לשכחה מפיסה ולבטלה מצית המדרש והניחו את שתיין והמשכיל יציין שאחרונה עיקר שחזר בו מן הראשונה: **לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד.** לאו האמור בשבת לא ניתן לעונש מלקות אלא שאם יעבור עליו יתרה בו הממרה שהוא נסקילה ויסקל ואם לא התרה בו סקילה והמרה בו מלקות אין דינו ללקות שלא לעונש מלקות כתבו מתחלה. ומשנינן להכי אוקימנא כרבי ישמעאל דאמר במסכת מכות לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אם התרו בו מלקות ולא מיתה מלקין אותו דתניא **"**אחת חייבי כריתות ואחת חייבי מיתות **"**ב"ד ישנן בכלל מלקות מ' דברי רבי ישמעאל: **הא לאו הכי מסוקמא כר"ע.** בתמיה. והא קשיא ידיעות הטומאה כדאמר לעיל (דף ג.) דלר"ע (ה) אינו חייב על העלם קדש ומקדש: ומשני **לאו אמרם ר' ישמעאל היא.** דהוי קשיא לן שבועות גבי קרבן ואוקימנא למלקות ולא קשיא לן לר"ע נמי אי לאו משום קושיא דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דשמעינן ליה לר"ע במס' מכות נ]ג:] דאין לוקין עליו אי הוה קשיא לן ידיעות לקרבן הוה מוקמינן לה למלקות כולה מתמינתו ור"ע והוה ניחא לן לאוקמא אליבא דר"ע משום דכולהו סמימתאי אליבי' דלממרי' (סנהדרין דף פו.) סתם מתני' ר"מ סתם ספרא ר' יהודה סתם תוספתא ר' נתנמיה וכולהו אליבא דר"ע ממנו בקלו: **אי הכי.** דמתני' למלקות: **ידיעות.** דמשמע ועלמיו הכי (ט) תנן הא התראות ניניה ואין כאן העלם: **הא לא קשיא.** כלומר אם אין לך קושיא אחרת זו יש לתרץ כך: **סרתי הוא דהויין.**

דאין מלקות אלא אי"כ הזכירו את הטומאה והקודש או את הטומאה והמקדש ותרתי הוא דאיכא מלקות לקודש ומלקות למקדש דבשלמא לקרבן איכא ארבע העלם טומאה ואכל קודש וחזר הוא לו העלם טומאה ובא למקדש וחזר הוא לו העלם קודש ואכלו העלם מקדש ונכנס לו וחזר הוא את הטומאה: **ושו פ"ז בעולה ויורד.** והא כמזיד אוקימתה: **אלא אמר רב יוסף.** לעולם לקרבן ודקשיא לך לא רבי ישמעאל ולא ר"ע היא ר' סתמה ואליבא דתנאי. וה"ג בשבועות נסיב לה כר"ע כדיעות נסיב לה כר' ישמעאל. ולא מסתם סתמיניהו אלא ה"ק שבועות לר"ע שתיס שכן ד' ידיעות לר' ישמעאל שתיס שכן ד': **אמריאל לשמעאל כו'.** אני פירשתי שמועה זו של רב יוסף לפני רב כהנא ואמר דהאי נסיב לה אליבא דתנאי דקאמר רב יוסף לא תימא נסיב ולא ס"ל ולא סתמיניהו אלא ודאי מסתם סתמיניהו רבי והכי קסבר לה בשבועות כר"ע ובידיעות כר' ישמעאל וטעמא דנפשיה קאמר: **וועלם וועלם שני פעמים.** מרי וועלם כתיבי גבי טומאת קרבן עולה

ידיעות כי מוקמינן מתני' כר"ע אע"ג דמתניתין איירי למלקות כדמסיק בתר הכי אי הכי ידיעות התראות מיצעי ליה חלל כרבי ישמעאל ולמלקות אחי שפיר הא דקמתי ידיעות דמתני' איירי צין לקרבן צין למלקות והשתא אחי שפיר דיש ליישב אי הכי דפריך אמאי מוקי כרבי עקיבא ולמלקות דכרבי ישמעאל ולמלקות א"ש כדפרישית: **ר"ב עקיבא נמי וימלקות.** וא"ת אי"כ סבר ר"ע לאו שאין בו מעשה לוקין עליו כדאמר הגמ' לעיל אליבא דר' ישמעאל והכי מצי סבר דלוקין עליו והא למ"ד לוקין עליו משום דגמר ממוציא ש"ר ועדים וזממין כדאמר בפ"ק דמכות (דף ב:) ור"ע דאומר עדים וזממין קנסא הוא לא מצי גמר דאיכא למימר שכן קנס וי"ל דדלמא סבר כרז דימי דלמר בפ"ג (לקמן דף כ:) אכלתי ולא אכלתי שבועת שוא היא ולקי עליו מלא ינקא ולמאי דפרישית לעיל דדוקא גבי שבועה קאמר לעיל דלקי עליו אחי שפיר:

שבועות פרק ראשון

ד.

אב"ר אוב"ר וא"א אב"ר א"א דקי. דלמעט אכלתי ולא אכלתי לא אחי כדאמר בפ"ג (לקמן דף כא: ושס) דקאי בלהבא וממעט להבא ולא אזורק חזק חייב לכ"ע וליכא למימר נמי דאחי למעוטי נשבע לבטל המזוה דהא קמני לה התם (דף סו.) כרישא דהך מתני' וא"ת היכי דייק מהכא דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו דלמא טעמא משום דהוי התראת ספק וי"ל דמשמע ליה דפטור אפילו נשבע על הככר וזרקו לים והתרו בו נשעת זריקה ומיהו הא נמי חשיב התראת ספק למ"ד ציטלו ולא בטלו **"**דחשיב התראת ספק אפילו שיצר כנפיה צפ' בתרא דמכות (דף טו: ושס) א"ר אינו חושש רק למזוה תנא דפליג אמתני' וא"ת ומונן דפליג דלמא מתני' דהכא איירי בזורק ככר לים דהוי התראת ודאי (ט) ולעולם תרוייהו סבירא לכו דלוקין על לאו שאין בו מעשה ומתני' דפ"ג (לקמן דף סו:) איירי בהתראת ספק וי"ל דמתני' משמע ליה דאיירי כמתני' דלקמן (שס) וכן מייתי לעיל שפיר ממתני' דמותיר בטבור אע"ג דאיכא למימר דפטור משום דיש בזה התראת ספק דמ"מ אייתי ראייה דפליג תנא אמתני' בדהאי טעמא דפטור מותיר בטבור יש לפטור הך דמתניתין: **והדרך סבר לאו שאין בו מעשה אין לוקין ע"י.** וא"ת דכריס אלו טריפות (חולין דף מג.) פריך לר' יוחנן דאמר הלכה כדברי האומר בזכית והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן ניטלה הכזד ולא נשתיר ממנה כלום ומאי פריך ואי סתמא בתרא עדיף וי"ל דלאו טריפות ואלו כשירות חדא מילתא היא ולא שייך למימר כזו קמיייתא וצתרייתא והכ"ר יעקב דאורליני"ש מתיך דה"פ והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ע"כ סתמא דאלו כשירות לאו סתמא מעלייתא היא דאי סתם גמור הוא אמאי הוצרך לפסוק כוותיה והא"ר יוחנן חדא זימנא דהלכה כסתם משנה (ט): **במראות נגעים מאי מלקות איכא.** ואין לומר כגון אם התרו בו שלא ליכנס למקדש ונכנס או שלא לחכול בשר קודש ואכל דא"כ היינו ידיעות הטומאה ואם התרו בו שלא ליכנס במחנה

דלוי ונכנס לפנים ממחיתו הא אמר צפרק אלו דברים (פסחים דף סו. וע"ש בחד"ה הכתוב) דלא לקי שהכחז בתקו לעשה דכתיב **פדד ישב חלל אי איירי** לענין קרבן ניחא דיש קרבן לאחר שנטהר מנגעו: **בקוצצין** בהרתו. משמע הכא דאין לוקין אלא על קציאת ד' מראות נגעים וקשה דכפ' ר"ח דמילה (שבת דף קנז: ושס) משמע דלקי אף על קציאת נגעים טהורים דאין לרעת דוחה את העבודה ופריך **"**ונקצץ בהרתו דאחי עשה דעבודה ודחי לאו דקוצץ בהרתו ומשני מחוסר טבילה התינו נגעים טמאים נגעים טהורין מאי איכא למימר משמע דלקי אקציאת נגעים טהורים ואומר רי"ב"א דהתם נמי לא איירי אלא בד' מראות וטהורים דקאמר כגון דעמד צעיניו בזה וצוה או כהה וקרי ליה טהורה לפי שאין מוחלט ואין מחוסר טבילה שכבר טבל: **הא לאו הכי בתוקמא בר"ע קשה ידיעות.** תימא דהא ודאי אי הוה סבר ר"ע לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו הוה אחיא מתני' שפיר כר"ע ולא הוה קשיא ליה ידיעות כיון דלמלקות איירי מתני' דאיטריך למימר דסבר תנא דמתניתין לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו וי"ל דקשיא ליה

דלוי ונכנס לפנים ממחיתו

דף סו. וע"ש בחד"ה הכתוב) דלא לקי שהכחז בתקו לעשה דכתיב **פדד ישב חלל אי איירי** לענין קרבן ניחא דיש קרבן לאחר שנטהר מנגעו: **בקוצצין** בהרתו. משמע הכא דאין לוקין אלא על קציאת ד' מראות נגעים וקשה דכפ' ר"ח דמילה (שבת דף קנז:

ושס) משמע דלקי אף על קציאת נגעים טהורים דאין לרעת דוחה את העבודה ופריך **"**ונקצץ בהרתו דאחי עשה דעבודה ודחי לאו דקוצץ בהרתו ומשני מחוסר טבילה התינו נגעים טמאים נגעים טהורין מאי איכא למימר משמע דלקי אקציאת נגעים טהורים ואומר רי"ב"א דהתם נמי לא איירי אלא בד' מראות וטהורים דקאמר כגון דעמד צעיניו בזה וצוה או כהה וקרי ליה טהורה לפי שאין מוחלט ואין מחוסר טבילה שכבר טבל: **הא לאו הכי בתוקמא בר"ע קשה ידיעות.** תימא דהא ודאי אי הוה סבר ר"ע לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו הוה אחיא מתני' שפיר כר"ע ולא הוה קשיא ליה ידיעות כיון דלמלקות איירי מתני' דאיטריך למימר דסבר תנא דמתניתין לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו וי"ל דקשיא ליה

דלוי ונכנס לפנים ממחיתו

דף סו. וע"ש בחד"ה הכתוב) דלא לקי שהכחז בתקו לעשה דכתיב **פדד ישב חלל אי איירי** לענין קרבן ניחא דיש קרבן לאחר שנטהר מנגעו: **בקוצצין** בהרתו. משמע הכא דאין לוקין אלא על קציאת ד' מראות נגעים וקשה דכפ' ר"ח דמילה (שבת דף קנז:

ושס) משמע דלקי אף על קציאת נגעים טהורים דאין לרעת דוחה את העבודה ופריך **"**ונקצץ בהרתו דאחי עשה דעבודה ודחי לאו דקוצץ בהרתו ומשני מחוסר טבילה התינו נגעים טמאים נגעים טהורין מאי איכא למימר משמע דלקי אקציאת נגעים טהורים ואומר רי"ב"א דהתם נמי לא איירי אלא בד' מראות וטהורים דקאמר כגון דעמד צעיניו בזה וצוה או כהה וקרי ליה טהורה לפי שאין מוחלט ואין מחוסר טבילה שכבר טבל: **הא לאו הכי בתוקמא בר"ע קשה ידיעות.** תימא דהא ודאי אי הוה סבר ר"ע לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו הוה אחיא מתני' שפיר כר"ע ולא הוה קשיא ליה ידיעות כיון דלמלקות איירי מתני' דאיטריך למימר דסבר תנא דמתניתין לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו וי"ל דקשיא ליה

דלוי ונכנס לפנים ממחיתו

דף סו. וע"ש בחד"ה הכתוב) דלא לקי שהכחז בתקו לעשה דכתיב **פדד ישב חלל אי איירי** לענין קרבן ניחא דיש קרבן לאחר שנטהר מנגעו: **בקוצצין** בהרתו. משמע הכא דאין לוקין אלא על קציאת ד' מראות נגעים וקשה דכפ' ר"ח דמילה (שבת דף קנז:

עין משפט ונר מצוה

פזא א מיי פ"ח מהל' סנהדרין הלכה ב:
יז ב מיי פ"ח מהל' שגגות הלכה א:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל וכו' דחשיב התראת ספק אפי' שיצר כנפי'. לא ויכתי להדין דהתם שעת עבירה הלקימה ובשעת ששיצר כנפים אטו העבירה אלא דמבטל בזה מיקון העברה ויחייבי המלקות למפרע בשעת שלקח. בזה היה ההתראה על שעת שיצור כנפים דעתה אטו עושה העבירה. ויכליקה היה התראה ספק שמה לא יסגר כנפיו. חלל הכא דהעבירה אטו על שעת שבועה אלא על שעת ששיצר על השבועה דקס דלאו דמי' ימל ויזין דלטו דענין לחייבו כבטלנו לט' לדתו בלאו שיש בו מעשה דעתה הוא יעשה עבירה דכבטלנו לט' עובר על שבועתו שאטו אולכו. א"כ ההתראה הוא עתה כשמתילו לט' ולא היו התראה ספק וע"ג:

רבינו חננאל

שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה. אינו חייב אלא אחת. וזו היא שבועת ביטוי שהידיין על זדונה מכוח ועל שגגתה קרבן עולה ויורד. ודייקי' מינה מדקתי' וזו היא וזו דליק. דעבר מעשה דאכל אכל אוכל ולא אכל לא לקי. ומאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא. ותו רבי היכי סתים חכא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו והכא סתים לן לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופשיטין מעיקרא סבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וסתם הכי. והדר סבר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וסתם הכי. וגרסת הראשונה דהלכתא כבבבבב. ומשנה לא זוה ממקומה. ור' יוחנן דאמר כסתמא בתראה. ומקשינן במאי אוקימתה למתני' דהכא דקתינן שתיס שחן איכבי מלקות ולא לקרבן. מראות נגעים מאי מלקות איכא. ופריקין כגון דאיכא אחד מאלו ארבע' מראות נגעים בראשי אבריו וקצצן שלוקה. כר' אבין דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בלא מעשה. יציאות השבת לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא ואין לוקין עליו. ופריקין להכי אוקימנא כר' ישמעאל דתניא אחד חייבי נכירות ואחד חייבין מיתות ב"ד ישנן בכלל מלקות ארבעים דברי ר' ישמעאל. אבל לר' עקיבא ולמלקות לא מיתוקמא. דהעלמה למלקות ליכא. דהא ליכא מלקות אלא בידיעה והתראה. ותוב הא לקרבן סבר לה כר' עקיבא דמחייב אפילו לשעבר. ובידיעות הטומאה סבר לה כר' ישמעאל דמחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש.

